

1893) askerî rüşdiye binasını yaptırdı, ilk defa borularla şehre su getirtti. Sıbyan mektebi, kız mektebi, şehir dışında altmış sekiz dükkânlık Hamidiye Çarşısı, Hums, Cifâre, Sûkne ve Şâtî'deki hükümet konakları, askerî kışlalar, çeşmeler ve vilâyet merkezindeki 100 yataklı Gurebâ Hastahanesi onun inşa ettirdiği çok sayıdaki eser arasında zikredilebilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed Bek en-Nâib el-Ensârî et-Tarablusî, *el-Menhelû'l-azb fi târihi Tarâblusgarb*, İstanbul 1317, tür.yer.; Mahmud Naci – Mehmed Nuri, *Trablusgarb*, İstanbul 1330/1914, s. 69-72, 102-103, 135, 138, 141, 151, 158-159; E. E. Evans – Pritchard, *The Sanusi of Cyrenaica*, Oxford 1949, tür.yer.; Zeynelâbidîn Mûsâ, *el-Libiyûn fi Sûriyâ*, Dimaşk 1952, tür.yer.; Celâl Tevfik Karasapan, *Libya, Trablusgarp, Bingazi ve Fizan*, Ankara 1960, s. 119, 124, 157-158, 165, 168-169, 395; A. L. Tibawi, *Islamic Education: Its Traditions and Modernization into the Arab National System*, London 1972, s. 149-157; G. Missana, *el-Mi'mârû'l-İslâmî fi Libyâ* (trc. Alf es-Sâdik Hüseyin, nşr. Mustafa el-Acîlî), [baskı yeri yok] 1973; Noureddine Sraieb, "Introduction à la connaissance de la littérature libyenne contemporaine", *La Libye nouvelle rupture et continuité*, Paris 1975, s. 231-258; J. M. Cuoq, *Les musulmans en Afrique*, Paris 1975, s. 45-55; A. Hutt – G. Michell, "Old City of Tripoli", *Islamic Art and Architecture in Libya*, London 1976, s. 5-7; Ali Mustafa el-Misrâtî, *Libya ve Türkiye Arasındaki Tarihi ve Sosyal Bağlar* (trc. Vecdi Gedik), Ankara 1981, s. 33-36, 42-43; a.mlf., *A'lâm min Tarâblus*, Bingazi 1986, tür.yer.; Mahmud Ali, *Trablusgarp'ta Osmanlı İnşa Faaliyetleri: 1850-1911* (doktora tezi, 1982), İÜ Ed. Fak., tür.yer.; Teysîr b. Mûsâ, *Kifâhû'l-Libiyîn es-siyâsi fi bilâdi's-Şâm (1925-1950)*, Trablus 1983, tür.yer.; Enîs Servet el-Asyûti, "Coran conte le Coran: A propos du mariage selon le livre vert de Mu'ammer al-Qaddâfi", *Le Maghreb musulman en 1979* (ed. C. Souriau), Paris 1983, s. 13-39; H. Bleuchot, "Notice sur les awqâf libyennes de 1969 à 1978", a.e., s. 397-400; F. Burgat, *l'Islamisme au Maghreb: la voix du Sud*, Paris 1988, s. 170-182; M. Hiskett, *The Course of Islam in Africa*, Edinburg 1994, s. 48-50; M. K. Deeb, "Military Islam and Its Critics: The Case of Libya", *Islamism and Secularism in North Africa* (ed. J. Ruedy), Washington 1996, s. 187-197; J.-L. Triaud, *La légende noire de la Sanûsiyya*, Paris 1996, I-II, tür.yer.; Ali Mes'ûd el-Belûşî v.dğr., *Mevsû'âtû'l-âşârî'l-İslâmiyye fi Libyâ*, Trablusgarp 1998, II, tür.yer.; R. B. St. John, *Historical Dictionary of Libya*, London 1998, s. 48; Nâsirüddin Muhammed eş-Şerîf, *el-Cevâhirü'l-iklîliyye fi a'yânî 'ulemâi Libyâ mine'l-Mâlikîyye*, Amman 1999, tür.yer.; Ammâr Cühaydir v.dğr., *Medresetü'l-fünûn ve's-sanâ'î'l-İslâmiyye bi-Medineti Tarâblus fi mi'eti 'âm*, Bingazi 2000, tür.yer.; R. Allen, *An Introduction Arabic Literature*, Cambridge 2000, s. 8, 188; Ali Saim Ülgen, "Trablusgarp'ta Turgut Reis Mimârî Manzûmesi", *VD*, sy. 5 (1962), s. 87-92; A. Lézine, "Sur deux châteaux musulman d'Ifrîqiya", *REI*, XXXIX (1971), s. 87-103.

AHMET KAVAS

LICHTENSTADTER, Ilse (1907-1991)

Yahudi asıllı Alman şarkiyatçısı.

Hamburg'da doğdu. Önce yahudi, ardından hristiyan okullarında okuyarak orta öğrenimini tamamladı ve bir süre öğretmenlik yaptı. Daha sonra Frankfurt Üniversitesi'ne girdi; burada Josef Horovitz, Johann W. Fück, Richard Ettinghausen ve Paul Tillich gibi hocaların öğrencisi oldu. Öğrencilik yıllarında yahudilerle müslümanlar arasındaki münasebetlere ilgi duydu ve bu konu üzerine çeşitli yazılar yayımladı. 1931'de bugün dahi konusunda örnek araştırma sayılan "Das Nasîb der altarabischen Qaside" adlı teziyle (*Islamica*, V/1 [1931], s. 17-96) doktor unvanı aldı. Bu çalışmasında eski Arap kasidelerinin başlangıcındaki nesîb denilen tasvir kısımlarını incelemiştir. 1933 yılı başında Naziler'in iktidara gelmesi üzerine İngiltere'ye gitti ve iki yıl süreyle Cambridge Üniversitesi'ne bağlı Queen's College'in Doğu Dilleri Bölümü'nde kütüphaneci olarak çalıştıktan sonra Oxford Üniversitesi'nin akademik kadrosuna geçti. Aynı yıl Câhiliye dönemi Arap kadınının savaşlardaki rolünü incelediği *Women in the Aiyâm al-'Arab* adlı kitabı Royal Asiatic Society tarafından bir ödül neşri (prize publication) olarak yayımlandı. 1937'de Oxford Üniversitesi'nde, Câhiliye ve ilk İslâm dönemleri için önemli bir kaynak teşkil eden Bağdatlı nahivci Muhammed b. Habîb'in *Kitâbü'l-Muhabber*'ini kısmen neşre hazırlayarak ikinci bir doktora daha yaptı. G. Levi Della Vi-da'nın nezaretinde sürdürdüğü çalışma sonucunda kitabın tam metnini 1943'te Hindistan -Haydarâbâd'da neşretti.

1938'de Amerika'ya giden Lichtenstadter New York'a yerleşti ve buradaki Jewish Theological Seminary'de bulunan meşhur Judaica koleksiyonunun katalogunu hazırladı. Daha sonra Arthur Pope tarafından New York'ta kurulan Asia Institute'te Arap edebiyatı ve İslâm kültürü okutmaya başladı; 1945'te doçentliğe, 1951'de profesörlüğe yükseldi. Bu dönemde Gustave Edmund von Grunebaum ve Franz Rosenthal gibi şarkiyatçılarla dostluk kuran Lichtenstadter 1950-1951 yıllarında İslâm dünyasına seyahatler yaptı. Mısır'da kaldığı yedi aylık sürenin beş ayını bir köyde kadınların içinde bulunduğu şartları ve kızların gördüğü ilk eğitimi incelemekle geçirdi. Ardından konferans vermek üzere Pakistan ve Hindis-

tan'a gitti. Bu sırada özellikle Pakistan'da tanıştığı entelektüeller onu derinden etkiledi ve buradaki gözlem ve incelemeleri, en büyük eseri olan *Islam and the Modern Age* (London 1959) adlı kitabını telif etmesine yol açtı. Önsözünü Pakistanlı siyasetçi Zafirullah Han'ın yazdığı iki bölümlük eserin birinci bölümünde İslâm'ın esasları, kültür temelleri, İslâm öncesi Arap topluluğu, dinî ve içtimâî esaslar ve Arap düşüncesinin dayandığı temel ilkeler, ikinci bölümünde modernizm karşısında müslümanların konumu, sosyal, siyasal ve ekonomik sorunlar, evlilik ve aile kurumu, eğitim, İslâm ve milliyetçilik, İslâm'da modern düşünce ve Doğu ile Batı'nın buluşması üzerinde durulur. Kitap, Abdülhamîd Selîm tarafından *el-İslâm ve'l-'aşrû'l-hadîş tahlîlen ve takyîmen* adıyla Arapça'ya çevrilmiştir (Kahire 1981).

1953-1959 yılları arasında New York Üniversitesi'nde çalışan Lichtenstadter daha sonra Harvard Üniversitesi'ne geçti ve Sir Hamilton Gibb'in başkanlık ettiği Ortadoğu Araştırmaları Merkezi'nde Arapça okutmaya başladı; 1974'te bu üniversiteden emekliye ayrıldı. Emekliliğinden iki yıl önce Twayne Publishers yayıncılık şirketinin klasik Arap edebiyatı dizisinin editörlüğünü üstlenmiş ve Wheeler M. Thackston'un Kisâfî'den yaptığı *Kıyasû'l-enbiyâ*' tercümesi, Richard McCarthy'nin bir Gazzâlî antolojisi olan *Freedoman Fulfilment*'i gibi Arap edebiyatının önemli eserlerinin açıklamalı tercümelerini çıkarmıştı. Son eseri *Introduction to Classical Arabic Literature* 1974 yılında bu dizide basıldı. Lichtenstadter'in ayrıca *İslâm Ansiklopedisi* gibi bazı ansiklopedilerde yayımlanmış maddeleri bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

A. Zysow, "Ilse Lichtenstadter", *MESA Bulletin*, XXV (1991), s. 308-310; A. Schimmel, "In Memoriam Ilse Lichtenstadter", *WI*, XXXII (1992), s. 173-176.

MEHMET KANAR

LIGETI, Lajos (1902-1987)

Macar Türkoloğu ve Moğol dili uzmanı.

Balassagyarmat'ta doğdu. Adı Fransızca ve İngilizce kaynaklarda Louis şeklinde kaydedilir. Budapeşte Eötvös Loránd Üniversitesi'nde klasik filoloji ve Zoltán Gombocz, Gyula Nemeth gibi Türkologlar'dan Türkoloji okudu. Kırgız kavim adı-